

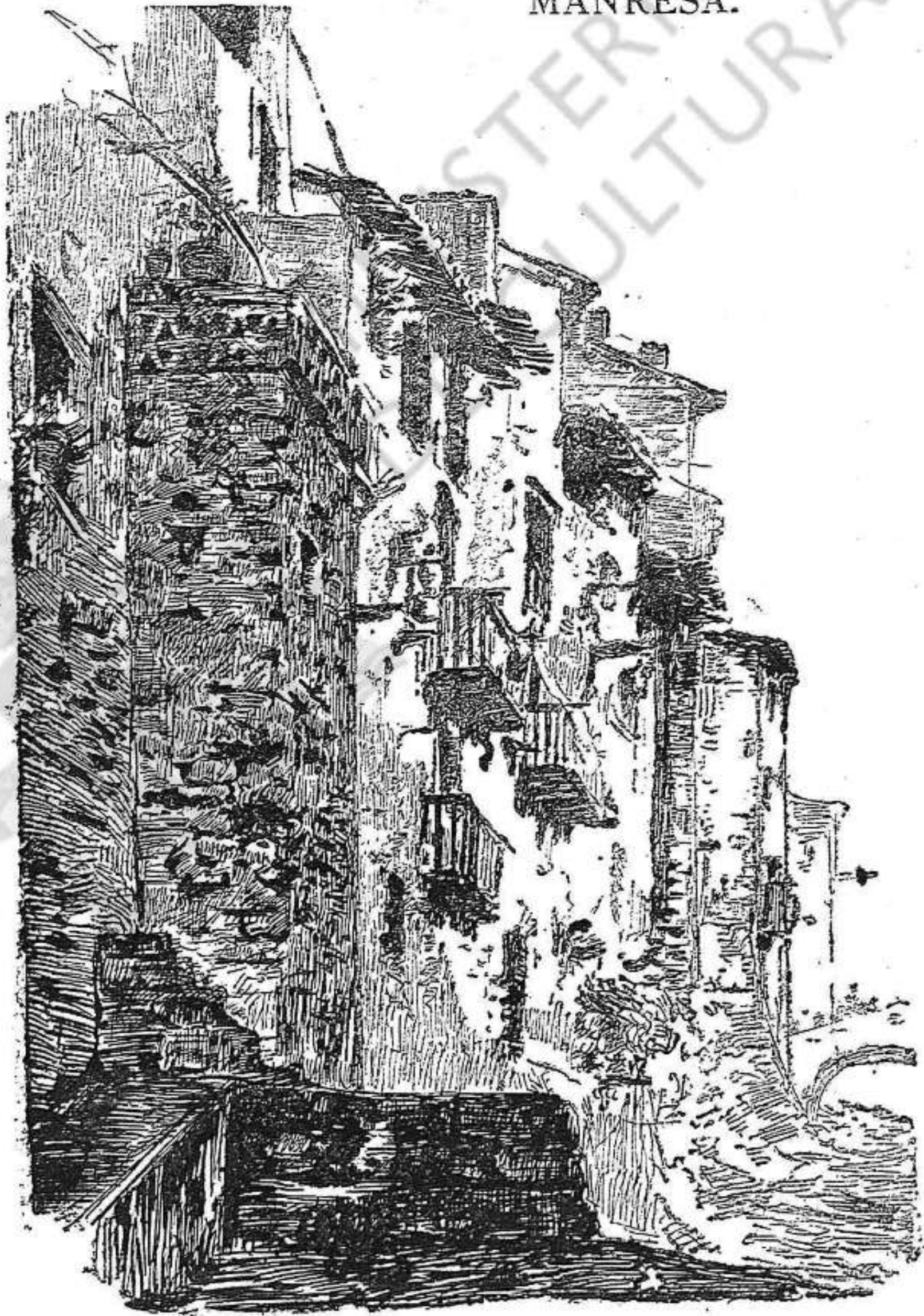
L' AVENS

REVISTA MENSUAL

* CIENCIAS * ARTS * LLETRAS *

Barcelona Janer de 1883

MANRESA.

Torrent de S. Ignasi.—Dibuix de F. Llorens y Riu.

LA CRÍTICA LITERARIA Á CATALUNYA.

Que en la corte de Cárlos
son muchos los que juzgan
mas los que aciertan raros
Moratin (Nicolás.)

I.

UCCEHIR sol en las literaturas lo qu' en la vida dels individuos: una rápida creixensa companya acostuma á esser d' órgans més ó menys enflaquits y fluixos; una aglomeració de vida reclama á no tardar los auxilis de la ciencia médica. Aixís també los renaixements literaris. Un escriptor italiá ha dit que «la medicina es la crítica de la naturalesa y la crítica es la medicina del art»; donchs bé, quan l' art creix massa rápidamente malalteja, quan l' art malalteja á la crítica toca 'l curarlo.

Heus aquí per una part lo qu' ha passat y passa á Catalunya y heus aquí també per l' altra lo qu' aquesta necessita pera sa més alta y acrissolada gloria.

Un temps fou en que la terra que sustentava allavors á homes de tanta valua com un Cabanyes, un Piferrer, sentía y pensava en una llengua y s' expressava en altra; un temps fou en que 'l poble catalá, tan essencialment diferent del castellá havia d' escriure lo dols idioma d' aquest y no l' enérgich y robust que parla, essent com un cíclop á qui se l' hi obligués á manejar un mall de marfil. ¿Qué havia de succehir? Dugas cosas. En primer lloch, havian d' esser poch los que *fessin literatura*, més poch los que la fessin bé y encara menys qu' uns y altres los qu' obtinguessen una mirada de la desdenyosa dama que 'ls hi havia imposat son idioma. En segon lloch, lo qu' havia de succehir era que tart ó dejorn sortís un home donant lo crit de revolta. Aquest home vingué, fou Aribau, y tan fort doná 'l

crit y tan bé complí en ell la missió grandiosa del poeta d' interpretar lo que tothom sent, qu' avuy sa curta oda « A la patria » es tan ferma peanya de son nom com tota sa « Biblioteca d' autors espanyols, » vastíssim monument qu' ajudat per altre catalá (l' impressor Rivadeneyra) no 's desdenyá d' aixecar, com si volgués donar á compendrer qu' aymar á Catalunya y preferir la llengua propia á la imposada no ha de volguer dir, pera las inteligencias de més encumbrat vol, odiar ó menysprear la llengua y lletras de Cervantes, Lope y Calderon.

Lo crit d' Aribau trová eco, soldats sa bandera y lo renaixement fou un fet: de tot arreu sortiren poetas com obehint á un conjur mágich y polsant en sas liras ja la potentia corda de la patria, ja las més dolsas de la fé y de l' amor. Era una tasca patriótica y com en tots los renaixements semblants acudiren á ella no solsament los privilegiats, los que tancavan en son front l' inspiració, sino també los mers versificadors, més dotats d' entussiasme y bon desitj que de veritables facultats poéticas. Se 'ls animá á tots no perque tots fossin poetas sino perque tots eran catalans, y aixó que podía y devía ferse en los comensaments es precisament lo que menys deu ferse avuy en que las lletras catalanas son ja majors d' edat y prou títols tenen de son valer real y efectiu pera deixar d' oferir lo carácter de renaixement y presentar lo de literatura jove, sí, pero formada ja. Hora es, donchs, de que la crítica 's formalisi abandonant la gasetilla (sa actual estada casi exclusivament) y deixant d' esser una amiga qu' ns aplaudeix tot lo bo ó regular y calla lo dolent. No, no es aquesta sa missió y ab tal procediment no s' arriba á enlloch.

II.

¿Qué es la crítica? Un autor francés que més d' una vegada haurém de citar, M. Paul Stapfer, diu sobres d' ella que gene-

ralment se la mira com á una facultat subalterna de l' intel·ligencia, la facultat dels *impotents*, dels que no poden *crear*.

Quelcom d' aixó devía pensar també Goethe quan escrigué un jorn: « sempre que 's teorisa senyal que la forsa creadora falta ó está paralisada.» Pero ¿ es aquest lo concepte que devém formarnos? No. Lo mateix autor de qui hem pres la primera de las dugas frases anteriors diu en altre lloch de la mateixa obra y explicant lo seu ideal en la materia: « colocat entre lo poeta y la multitut, lo crítich es qui 'ls posa en relació. Son treball es pendrer en las obras *lo millor* y presentarho als homes; parescut á Mercuri es pera aquestos l' intérpret dels deus: heus aquí sa utilitat y sa noblesa.»

¿ Parescut á Mercuri! ¿ Quán los que 's dedican sols alguna qu' altre vegada á escriure articles crítichs per afició y los que per costúm fan ja de la crítica un ofici germá inseparable del periodisme, se convencerán de que pera parlar bé d' art es necessari esser més ó menys artista y que comet un atentat contra la opinió qui vol imposar al públich la seva sens tenir dret més qu' á callar? ¿ Quán se compendrà que la crítica es un sacerdoci y que com á tal necessita vocació y aptituts especials, molt estudi, molta més meditació, ideas fixas y sobre tot *ser de l' ofici*, haver fet lo que 's judica? Sainte-Beuve, un dels crítichs més de debó qu' hi ha hagut, criticava com ningú als poetas lírichs. ¿ Sabeu per qué? Perqu' ell també ho era y com á tal cada vegada que parlava d' un poeta parlávans d' un germá seu y ¿ qui es que no coneix, que no comprén millor als de la seva familia qu' als estranys? Si los deus van fer á Mercuri son *cor-reveidile* (y dispéssens lo castellanisme) fou perque Mercuri era un deu com élls y no un home: si los crítichs han d' esser los intérprets dels poetas, que siguin poetas com ells perque sino prou s' endevina que voldrán traduhir un idioma que no entenen. No demanarém precisament que cada crítich presenti

perera serho sa patent de poeta: no sempre ho son més los que més versifican, los que més ho semblan. Lo que sí l' hi demaném es que perera judicar á un *somiador* sápigala lo qu' es *somiar*, perera definir un cor sápigala lo qu' es sentir; lo que sí l' hi demaném es que si á son pit no l' hi passa lo qu' á la cera qu' al posarse en contacte ab lo foch se fon y si lo qu' al fanch que s' asseca, no sigui crítich y en comptes de ser un murmurador en veu alta se contenti ab serho en veu baixa; lo que sí l' hi demaném es que si no pensa y estudia no escrigui perque lo contrari fora tonta petulancia ó desitj de perdre 'l temps; lo que l' hi demaném també es qu' avans de parlar d' un género lo conegui á fons per la meditada lectura de moltes de las obras qu' á éll pertanyin; lo que creyém finalment que deu exigírseli es que no sigui erudit sino sabi ó ni una cosa ni altra y sencillament discret. Perera crítica profunda lo primer; perera crítica sense pretensions (que no es la veritable) lo segon, pero de cap manera 'ns doneu un erudit en cuestiones de crítica de cosas modernas.

Consecuencia de tot aixó es que perera nosaltres l' ideal del crítich fora un artista que (sens renunciar á serho com solen fer alguns quan se tornan crítichs) per una especial y superior organisació de son cap ó per efecte de la clase d' educació rebuda, reunís á l' imaginació y sentiment lo clar judici y penetració del sabi. Mes com d' homes aixís no n' hi ha hagut may abundó, contentemnos ab un literat que tingui temperament d' artista sino lo poder creador.

Y ja que de la ploma 'ns ha caigut la paraula *temperament* deixém assentada una idea qu' en nosaltres ve'á constituhir veritable convicció: que no tots los temperaments, ó millor dit, no tots los caràcters son susceptibles de produhir un bon crítich. Algú ha dit, y en aquest moment no está en nostre voler lo recordar son nom, que lo geni es lo *summum* del amor. Donchs bé, aixó es lo que, perera nosaltres, deuria esser també lo crítich.

Amor, perque al veure una bellesa necessita fer partíceps d' ella á tots los demés homes y que s' entussiasmin ahont ell s' ha entussiasmat y plorin ó riguin ahont ha plorat ó rigut éll; amor, perque al llegir una obra y sentir ferit son bon gust per un defecte (espina qu' en cap *rosa* literaria manca) necessita també dirli á son autor quant millor seria aquella rosa si sense l' espina hagués sortit de las mans de son creador.

Deume un temperament atrabiliari, un Hermosilla, per exemple, y vos tornaré un crítich injust; deumen un altre tot amor y vos tornaré un crítich massa indulgent potser algunas voltas, pero en conjunt molt millor que l' altre.

Criticar, literariament parlant, ha d' esser aymar; odiar, ja ho hem dit, es murmurar. Res de fredor, res de vanitat, res, com diu Stapfer, de predisposició secretament hostil.

III.

¿Conta Catalunya ab veritables crítichs?

Aventurada es la resposta, en cas afirmatiu perque ho dúp-tém; en cas negatiu perque 'ns fa falta pera dirho l' autoritat que no tenim. Mes justament mentres aixó escribiam, nostre joganera memoria s' ha entretingut en desenvolcallar del manto de pols de son sostre-mort un fragment de faula mitològica que 'ns ha de venir admirablement pera sortir del pas. Conta la mitologia qu' havent confiat Midas á son barbé lo secret del cás-tich qu' havian donat los deus á sa necia y ambiciosa petició de que tot quant toqués se l' hi tornés or, de la qual no se 'n penedí fins veurer los efectes, lo barbé no podent guardar més lo secret aná á un camp, feu un sot y abocantse en éll digué tot lo que Midas l' hi havia encarregat que no descobrís á ningú. ¡Oh desdixta! en lo sot hi naixeren canyas y de sos tronchs lo vent feya sortir unas veus que deyan lo mateix que lo barbé havia pronunciat. Donchs bé, fassis compte 'l lector de que 'l barbé

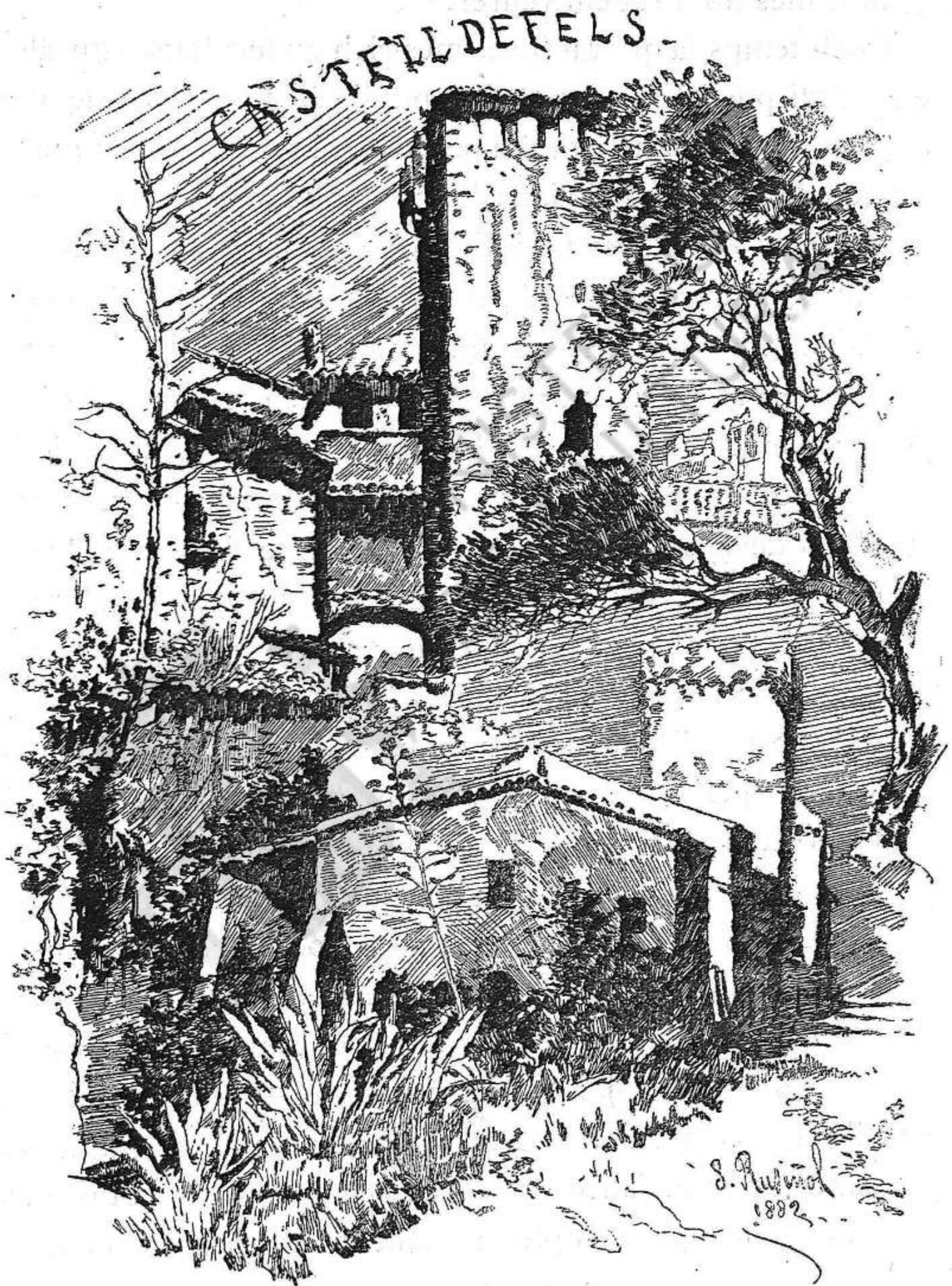
som nosaltres, lo secret nostra opinió y qu' avuy lo vent nos l' arrenca contra nostra voluntat com l' arrencava també á las canyas de la faula, fassis compte de tot aixó y ja més preparat pera escoltarnos prenguis aquesta molestia.

Nosaltres creyém que de crítichs vertaders no n' hi sol haver més que tres ó quatre ó cinch en cada nació. Veritat qu' hi ha moltíssims més que judican llibres, que fan de crítich, pero també n' hem fet nosaltres y no per aixó 'ns doném per crítichs vertaders. Las nacions més ilustradas ne tenen uns quants; á Espanya á penas si 'n tenim ó si n' hem tingut algun qu' altre. ¿Quíns son á Castella los crítichs *militants*, excepció feta de D. Leopold Alas, lo conegut *Clarín*, que precisament no compleix nostre ideal? ¿Quánts son los que s' ocupan constantment en estudiar y judicar tot lo nou que 's publica y que valgui la pena de llegirse? Tal, critica de temps en temps no més que las obras dramáticas; tal únicament fa una resenya de los llibres rebuts en la redacció del periódich en qu' escriu; tal altre, que podria ferho bé, ja no *exerceix* y tot lo més que farà será algun prólech no crítich sino encomiástich pera donar gust á un amich. ¿Y aixó es exercir la crítica ó es més bé fer lo paper d' *aficionat*?

Lo mateix, poch més ó menys, passa á Catalunya. ¿Ahont son los Sainte-Beuve, los Jaine, los Emile Montégut, los Ma-caulay, los Larras, hasta 'ls Cañetes, si 's vol, de la literatura catalana? ¿Ahont son aquí los metjes del art modern, del qual si per alguna cosa hem de tenir fé en sa superioritat próxima ó llunyana sobre l' antich es no per nostra forsa d' imaginació, qu' es inferior, sino perqu' avuy tenim per guia una deesa sabia é inspirada, avuy no estém confiats únicament en nostras forsas, avuy anticipém en uns quants segles la posteritat per medi de la crítica?

L' únich á qui recordém haver vist *fer crítica* ab constancia,

ab amor, ab clar judici y ben fonamentat criteri es á 'n Joan Sardá. De éll va dir en la Revista Contemporánea del any 1880 lo conegut escriptor madrileny D. Lluís Alfonso (no menys ben dotat de facultats pera la crítica) « qu' es un dels joves qu' ab més sólit enteniment, més profunditat de judici y més clara inteligencia contribueix al brillant renaixement de las lletras catalanas. » Justíssima es la frase perque ningú contribueix tant com los bons crítichs al esplendor d' una literatura. Pera nosaltres élls son los qu' acaban de formar als autors. Lo que deplorém de tot cor es que no escrigui més, es que d' algun temps á aquesta part sembli haverse retirat ó poch menys. ¿Per qué éll que pot ferho, y ab éll uns cuants més qu' avuy viuhèn casi retrets, no han de volguer esser los directors del renaixement catalá? Un dels defectes dels que *crean* (y en nostre país més qu' en altres) es coneixer poch ó desconèixer del tot lo qu' han creat los altres; un dels defectes de las lletras en Espanya es estudiar massa als de la casa y poch als de fora, es estar massa enamorats de nostres clássichs y de nostra nació oblidant que ni son los únichs á Europa ni los que ho hem fet sempre millor en cada género. Aixó que no volen saber á Madrid tants y tants académichs, ha demostrat en tot temps sapiguerho lo Sr. Sardá. ¿Per qué no consagra sa ploma á inculcarho, á defensarho en bé de Catalunya? Si Castella tingués alguns homes qu' aixó fessin, molt més de lo qu' es ara seria considerada sa literatura á l' estranger. Si un Campoamor, un Nuñez de Arce, un Perez Galdós son admesos á la *gran familia europea de las inteligencias* es perque al mateix temps qu' escriuhèn estudian á sos germans, es perque marxan ab son segle, marxan ab l' Europa y no solsament ab las inteligencias de sa nació. Si una crítica constant, de profunda mirada y enlayrat vol, inculqués aixó á tots los qu' en Catalunya escriuhèn ; qué aviat la catalana no fora una literatura regional sino universal!

Recorts de Castelldefels. — Dibuix de S. Rusiñol.

¿Fora de lo Sr. Sardá hi há á Catalunya algú més que cultivi la crítica de debó? Prou llansém nostres esguarts á un cantó y altre mes no 'l sabem veurer.

Poch temps fa qu' un jove, més rich en facultats naturals qu' en estudi poétich va donar á la publicitat un volúm de versos catalans cual títol no citarém perque l' autor no cregui que trac-tém de denigrarlo ó d' alabarlo, cosas abduas que no entran en nostre propósit. ¿Qué l' hi digué la crítica? Res qu' afavorís lo desenrotllament de sa inteligencia, res que l' indiqués que més enllá del mon qu' havia vist fins ara existia un altre que no havia columbrat y qu' era necessari que conegués pera escriure. ¿Es convenient aqueixa conducta? ¿No es natural que lo jove en qüestió continui publicant lo qu' escrigui é incorrent en los mateixos defectes qu' á la crítica tocava ferli notar? Aixís es com la poesía catalana conta avuy ab tants versificadors que no escriuhen quan senten sino quan lo cartell d' algun certámen los hi crida qu' escriguin; que no son vertaders poetas sino fabricants d' odas, que no tenen cor sino la habilitat de fer veurer que 'n tenen. Diu Edmond Scherer en sa obra « Études sur la littérature contemporaine » que 'ls poetas francesos tenen tendencia á confondre la poesía ab l' elocuencia. Aixó que també podria aplicarse á no poch dels castellans, s' escau com l' anell al dit pera molts dels catalans. Defecte es que sols per medi d' una crítica sábia pot esmenarse, ¿per qué, donchs, no donar major impuls á aquesta? Mancan homes que 's dediquin exclusivament á tal estudi, que no 's presta á esser compartit ab molts altres sino que per lo contrari vol possehir una inteligencia per complert; mancan revistas en que la crítica séria tingui senyalat constantment un lloch y no sigui substituïda per superficials análisis; mancan premis en los certámens que vinguin á alentat eixos estudis. ¿Per qué, per exemple, los Jochs Florals no han d' oferir premis als millors estu-

dis sobre la moderna poesia lírica catalana (1), ó sobre la novela, ó sobre la épica, ó sobre altre género, travalls en los quals los homes d' estudi indiquessin als d' art sas bonas qualitats y sos defectes obríntlosi novas vias que trepitjar ab gloria propia y de son poble? ¿Y per qué no havían de fer lo mateix los demás certámens? No fora aixó més profitós que contentarse ab forsar las imaginacions á cantar tal ó qual assumpto no sempre ben escullits? Tenim la convicció de que la millor poesia no es la produhida així sino la que brota expontáneament del cap ó del cor, que naix per sa propia voluntat y no obligada, que res vol, que res espera més qu' entussiasmar si s' ha escrit ab lo cor plé d' ellas. En cambi los travalls de crítica, com á estudi que son, necessitan la major part de las vegadas un estimulant y no participan del carácter capritxós de las musas.

Terminarém sentan lo següent principi: la crítica es lo conseller del art: lo poble que tingui una crítica més sábia es lo que millor pot tenir un art més elevat.

RAMON D. PERÉS.

(1) Lo que s' ofereix aquest any referent á la poesia POPULAR no es lo que demaném.

LO LLIBRE VERT

DEL ARXIU MUNICIPAL DE BARCELONA.

I.

INTRODUCCIÓ.— Los *llibres verts*.— Lo *llibre vert* de Barcelona.

Be ho va dir Campmany. Fonts d' ahont raja l' aigua de la veritat son eixos monuments auténtichs, importantíssims y las més de las vegadas amagats, que 'ns fan ovirar ab tot son carácter y pintura una época que 'ls sigles borrarren; y á ells dehuen acudir sens dupte los que 's proposin aixecar la veritable historia.

Per nostra sort Catalunya no es pobre en monuments. Los monastirs de Poblet y Santas Creus, l' arxiu de la corona d' Aragó , la nostra Catedral, son altres tants recorts que no poden morir may, de aquell temps venerable que no deuen oblidar en lo present perque *la vida de una nació, aixís com la del home, sembla com que s' esplaya ab la memoria dels temps que foren (1).*

Entre nosaltres, afortunadament, se aprecian y estudian ab fé y constancia aquells tresors, compartint, com desitjava Becquer, dolsos afanys entre 'ls fills, l' avens de las ciencias, y 'ls morts avis que han sigut lo nostre origen. ¡ Que sempre siga aixís!

Pera ajudar, be sabém qu' en poca part, un tan digne moviment havém volgut escriurer aquesta petita ressenya.

*
* *

Los *llibres verts* (liber viridus) que s' han conservat en diversos municipis (2) tenen més importancia de la que generalment se 'ls hi ha concedit. Albums unas vegadas hont censervaren nostres passats totas sas impresions, fidels guardadors en altres de los usatjes de cada encontrada, altres per fí composats de abdos elements, son sempre un verdader tresor.

Cap rahó havém trobat que justifiqués la preferencia de aquest nom, que com se haurá ja entés es sols de clasificació, á qualsevol altre; mes nos sembla probable que tingués per fonament lo color de las cobertas que 's posarian diferents pera distingirse sense esforços; cosa que comproban los noms de *llibres vermells* y *llibres grochs* ab que 's designan altres volums per lo mateix istil.

*
* *

Lo *llibre vert* de Barcelona, es potser de tots los que 's conservan lo menys important, donchs que haventse també conservat molts dels originals de los documents que lo forman ha quedat reduhit en gran part á ser solsament una copia, copia que á pesar de tot deuria ser més considerada com que ve á ser un comprobant infalible; y per aixó, y per los datos á sa volta originals, que 's troban en lo *llibre vert* ho deuría ser tot ell.

*
* *

Si es per tots conceptes important, ho dihuen las següents paraulas del prohemi ab que comensa, que indican l' objecte que motivá sa escriptura

y 'ls materials que 'l forman : «... *Convenebat consilio, dicte civitatis Barchinone, habere librum usaticorum constitutionorum patium et treugarum curiarum generalium Cathalonie, ac privilegiorum spelialium dicte civitatis, nec non et aliorum instrumentorum perpetualium dictam civitatem tangentiam bene completum, ordinatum, correctum...*» (*Llibre vert, volum primer, fól. primer.*)

Lo llibre dels *usatjes*, una recopilació altament fidedigna de las constitucions *patium et treugarum* de tota Catalunya, dels privilegis de Barcelona y tants altres documents no menys importants; tot aixó compulsat rigurosament ab los originals («... *suis originalibus fideliter comprobaret...*» *Llibre vert, volum primer, fól. primer*), tot complert y admirablèment ordenat : tal es lo *llibre vert* de Barcelona, un monument valiós pera la Jurisprudencia, una joia prenhada pera l' Historia.

*
**

En lo mateix referit prohemi 's troban materials suficients pera fer la del *llibre vert*.

Ja ab tal nom existía, avans de comensarse la que 'ns ocupa, una altre recopilació per l' istil d' aquella; mes com no fos *plene perfectus, neque ordinatis, neque correctus* (prohemi referit) los concellers en Ferrer de Manresa, en Romeu de Rovira (3), en Galcerán Carbó, en Francesch Rovira y en Guillém de Vallseca, *in anno qui incepit die festi Beati Andree (4), apóstoli domini, millesimo trecentesimo quadragésimo quinto*, despres de haberho entre ells discutit y obtingut l' assentiment del honorable Concell de Cent (5), rogaren, lo dia de la Circuncisió del Senyor del dit any (6), á en Ramon Ferrer, escrivá del concell, que ordenés, comprobés y corretjís lo contingut en l' antich *llibre vert*, y compilés tot lo que al dit concell convenia tenir reunit.

Aixís ho feu en Ferrer y la compilació qu' ell terminá al acabarse l' any, dia de San Andreu de 1346, va ser l' orígen dels quatre actuals volums; donchs que passada aquesta fetxa, continuá recopilantse en lo primer y en los següents, tot lo pertanyent, tocant á privilegis ó manaments dats per los reys, en general á Catalunya y á Barcelona en especial.

No seria aventurat afirmar que de qui va sortir lo pensament de aquesta recopilació, més que dels concellers, fou del propi Ferrer, escrivá del concell desde l' any 1335, que havia comensat ja en 1336 un altre treball del mateix caràcter (la rúbrica de privilegis) (7) y que fá traslluhir un home

travallador y aficionat á investigar: y encara ho fá més presumible la poca probabilitat de que, un dia després de ser elegits, se ocupessin ja los concellers de una cosa relativament tan poch important allavors.

(Seguirá.)

- (1) Becquer. — Desde mi celda, cartas. — Carta IV. — Tom II de sas obras, pág. 54.
- (2) Tenim noticia dels de Vich, Cerbera, Girona (ahont hi ha també «llibre vermell y groch») y Vilafranca. Aquest, segons una nota del Sr. Brocá en las «Instituciones de derecho civil catalan» pág. 21, conté documents sobre firas, mercats, costums, privilegis, ceremonial, fets historichs, etc.
- (3) Bruniquer (Rúbrica.—Volúm. primer fól. 2) y Pi y Arimon (Barcelona antigua y moderna, tom primer pág. 153) que ho copia segurament de Bruniquer, anomenan Ramon á aquest conceller. Lo «llibre vert» diu positivament Romeus y aquest mateix nom se troba en «Lo llibre de las deliberacions» (Arxiu municipal, Armari primer, Estant primer, Llettra A del any 1345 á 1346.
- (4) Sabut es que per los Concellers comensava l' any lo derrer dia de Desembre del anterior, festa de San Andreu, en que eran elegits.
- (5) No havem pogut trobar ni en la Rúbrica de Bruniquer, ni en lo «llibre de las deliberacions» aquest assentiment ni res que 's referesca al «llibre vert.» Lo «Manualis Raimundo Ferraris» que cita Bruniquer (Rúbrica volúm. primer, fol. 228, volúm. segon, fol. 219 girat y altres) y que pot dirne alguna cosa, per mes que sols se referissin aquestos manuals generalment á la part económica, s' ha perdut.
- (6) «... del dit any...» comproba la nota quarta.
- (7) També 's troban en lo arxiu municipal, tant admirablement cuydat per los Srs. Gaspar y Puiggari, «Los usatjes recopilats per lo mateix Ferrer y que ocupan un volum regular y mol present al «llibre vert,» fet en igual época y que ve á ser una part separada d' aquest.

¡AMUNT, AMUNT!

Una boyra espessa amaga
la serralada del lluny,
la tempesta remoreja.....
¿ qué fém donchs? — ¡ Amunt, amunt!

Lo vent xiscla ¿ no tremolas?
Per en lloch veig á ningú,
la pols aixeca fantasmas.....
¿ qué fém donchs? — ¡ Amunt, amunt!

Ja ni fantasmas oviro,
es negra nit, ni una llum
nostres passos encamina.....
¿ qué fém donchs? — Amunt, amunt!

Som al peu de la montanya,
si camí hi há, l' hem perdut:
las timbas d' arreu me xuclan
¿ qué fém donchs? — ¡ Amunt, amunt!

¡ Válgam la Verge María,
una porta que m' acull!.....
La passá, caigué á la fossa
y la terra al seu demunt!

NARCÍS ÖLLER.

BIBLIOGRAFÍA.

FELIPE DE MALLA Y EL CONCILIO DE CONSTANZA, *biografía-histórica*, por DON FRANCISCO DE BOFARULL Y SANS.—En ella segueix pas per pas, l'autor, al sabi jurisconsult, teólech y orador catalá; desde avans del compromís de Casp, y durant los reynats de Ferran d' Antequera y Alfons V d' Aragó (IV per Catalunya).

Ha de presentar-lo també en Constanza, y ab tal ocasió tracta extensament del consili d' aquest nom, que posá fi al tant tristement célebre cisma d' Occident, y en lo qual sabut es lo brillant paper que desempeña Malla.

Plena d' erudició, escampa no poca llum sobre 'ls reynats devant dits, com també sobre 'l referit consili.

Baix aquest aspecte es important la obra del Sr. Bofarull, y l' aplaudim de cor; be que per altra part, nos sembla, qu' ha descuydat l' estil més de lo que ho pot excusar un treball d' aquesta mena.—G.

MAS MEMORIAS (*cartas á un amich*) *novela en prosa catalana escrita per* JOSEPH MARÍA DEL BOSCH-GELABERT. Gracias á aquesta nova producció, las lletras catalanas contan ab un altre escriptor, entre 'ls pochos que 's dedican á la *novela*, y digne, per demés, de colocalse al costat dels Bofarulls, Briz, Ollers y Felius. Bon catalá, facilitat y galanura en l' estil y naturalitat en la descripció, campejan en la dita novela; mes lo que sí trobem que hi manca, es un tant de originalitat. Coneguda, en quan al fons, una producció d' un dels primers poetas de Castella, y, tocant á la forma, los *Sufriments de Werther* del immortal Göthe, no trobará 'l lector molta novetat en *Mas memorias*.—V.

AUSÍAS MARCH Y SU ÉPOCA, *por* DON JOAQUIN RUBIÓ Y ORS. — EL SENTIMIENTO DEL HONOR EN EL TEATRO DE CALDERON, *por* DON ANTONIO RUBIÓ Y LLUCH.

Feta ab amor, ab pacient y abundant estudi es la primera d' aquestas obras; ab penetració y talent la segona.

Estil faltat de fácil moviment y expontaneitat més d' una vegada, carencia de rasgos de gran escriptor com los qu' ell cita, per exemple, del Señor Quadrado, lo passar massa lleugerament sobre algun assumpto y sense fer us de tots los datos que podria ni estudiar prou detingudament las opinions dels que l' han precedit en escriurer d' eix poeta, son los *peros* que

posariam á aquella. De totes maneres la obra es digna d' esser estudiada per los literats de fora casa principalment, objectè que sens dupte s' ha proposat l' autor al escriurela en llengua castellana.

En ella també está escrita la de D. Anton Rubió y Lluch. Discretament sóbria en bellesas de llenguatje, núa de rebuscaments *académichs* que tan mal efecte causan en obras d' aquesta mena, severa, reposada, d' esguart tan sintétich com analítich, (lo qual li permet trassar un plan completíssim y desenrotllarlo minuciosament) la monografía del Sr. Rubió y Lluch es tal volta un dels travalls més notables que hagi produhit lo centenari de Calderon. Digne es del premi que la Academia de Bonas Lletras de nostra ciutat l' hi otorgá y dels elogis que 'n fá lo Sr. Menendez Pelayo en la fogosa carta que serveix de prólech al llibre.—A.

NOVAS.

S' ha encarregat de continuar la publicació de la *Ilustració Catalana*, suspesa per la mort del que fou nostre amich Sanpons, lo conegut y florejat escriptor Francesch Matheu.

Al nostre concepte lo Sr. Matheu es la mellor garantía pera 'l bon éxit de la més important publicació catalana.

Lo jurat pera entendre en lo concurs pera la execució de un quadro d' historia catalana destinat á la sala de graus de la Universitat Literaria de Barcelona, ha donat ja 'l seu fallo obtenint lo premi la composició senyalada ab lo lema *Amor, Fortuna y Gloria*.

Ha causat molta estranyesa, y es motiu de discussió aquestos dias, la resolució del jurat, no tant per la obra distingida com per haberse deixat d' adjudicar l' accésit, habenthi, al parer dels inteligents, composicions dignes de tal distinció per lo menos.

Per la nostra part nos permeterém cridar l' atenció de la prempsa diaria sobres lo tal fallo, donat, segons veus, sense que 'l jurat fos complert á causa de la vacant deixada per la sensible mort de D. Pau Milá.

Desde 'l pròxim número anirém continuant la pessa del Sr. Roure *Divendres*, que haviam comensat á repartir com á regalo á nostres favoreixedors.

Imprenta Catalana de L. Obradors, calle de S. Ramon, 4.